

Δηλητηριώδες «ψυχοθεραπευτικό υλικό» (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : Απριλίου 18, 2019

Θά καταγράψουμε κάποιες παρατηρήσεις μέ άφορμή τρία κείμενα. Τό ένα προέρχεται από τό «Ήμερολόγιο» τοῦ Γ. Σεφέρη (Μέρες, τόμος Θ΄), τό άλλο από μιά όμιλία τοῦ Ἴρβιν Γιάλομ μέ τίτλο «Θρησκεία καί Ψυχιατρική» καί τό τρίτο από τό βιβλίο «Τό μυστήριο τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς» τοῦ Γέροντος Σωφρονίου Σαχάρωφ. Μέσα σ΄ αὐτά τά κείμενα φαίνεται καθαρά τό πῶς λειτουργεῖ ἡ ὑποκρισία συνδεδεμένη μέ τήν φιλαυτία καί τήν ὑπερηφάνεια, στό πεδίο τῆς κοσμικῆς ζωῆς, ἀλλά καί στά πρώτα βήματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, κάποιων ἀνώριμων Χριστιανῶν.

Τό περίεργο εἶναι ὅτι κείμενα πού δομήθηκαν μέ κίβδηλα «πνευματικά υλικά», μέ πολύ ψέμα καί ὑποκρισία, θεωροῦνται ἀπό ὀρισμένους στοχαστές καί ψυχοθεραπευτές ὡς ψυχοθεραπευτικά φάρμακα, πράγμα ἀδιανόητο γιά τούς Πατέρες καί Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Γνωρίζουν οἱ ποιμένες καί θεραπευτές τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι «ὁ εἰς τόν βίον αὐτοῦ ψευδόμενος», δηλαδή ὁ ὑποκριτής, ὡς πνευματικά ἀσθενής, καταστρέφει τόν ἑαυτό του, ἀλλά δυσχεραίνει καί τήν εἴσοδο στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας πολλῶν ἄλλων. Ὅ,τι παράγει (λόγος, συγγραφή, κοινωνικό ἔργο) εἶναι ἔκθετο σέ πνευματικούς ἐπιμολυσμούς. Καί τό καλό πού κάνει, ἐν τέλει, δέν τό κάνει καλά. Ἄλλωστε, μέ ψέματα δέν θεραπεύεται ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ποιμαίνεται ὁ λαός τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄς ἔλθουμε ὁμως στά τρία κείμενα πού προαναφέραμε. Εἰσαγωγικά πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μέ καλλιέργεια, ὄχι ὑποχρεωτικά πνευματική μέ τήν ὀρθόδοξη χριστιανική ἔννοια τοῦ ὅρου, ὅπωςδῆποτε ὁμως μέ διανοητική, αἰσθητική καί γλωσσική, ὅπως ἦταν ὁ Γ. Σεφέρης, καταλαβαίνει εὔκολα τόν κούφιο λόγο, τόν κίβδηλο, αὐτόν πού εἶναι ἐμποτισμένος ἀπό τό ψέμα, τήν ὑποκρισία, τήν ὑπεροψία. Βλέπει καθαρά τόν ὑποκρινόμενο συγγραφέα νά παίρνη μέσα στά κείμενά του διάφορες θεατρικές «πόζες» γιά νά ἐντυπωσιάσῃ τούς ἀνυποψίαστους ἀναγνώστες του, μέ στόχο νά προσελκύσῃ στό δίχτυ του ὅλους τούς ἀνήμπορους νά ἀντέξουν τήν τραγικότητα τῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι θέλουν ἐπικύρωση τῶν παθῶν τους καί διαφυγή σέ χαρά χωρίς εὐθύνη καί χωρίς καυστικό καί φωτιστικό θεολογικό νόημα.

Πρίν ἀπό κάποιες δεκαετίες ἐπιχειρώντας ἀνάγνωση κειμένων τοῦ [Ν. Καζαντζάκη](#) ὀρθώθηκε μπροστά μας σάν τοῖχος ἡ τραχιά ἀνελικρίνεια τοῦ λόγου του, ἡ ἐπιτηδευμένη ἔκφραση, ἡ χωρίς αἰτία φανταχτερή διατύπωση. Τό νιώσαμε σάν ἕνα χοντρό καί πολύκλωνο ψέμα πού παρενοχλοῦσε τήν γλωσσική αἰσθητική μας, χωρίς

νά ύπαρξη στό έν λόγω κείμενο τίποτε από τά γνωστά άνίερα καί βέβηλα γιά τό πρόσωπο του Χριστου. Έπειδή όμως ή γλώσσα δέν ήταν ειδικότητά μας δέν τολμούσαμε νά ισχυριστοϋμε τά παραπάνω δημοσίως, άφοϋ δέν αισθανόμασταν φιλολογικά έπαρκεΐς γιά νά ύποστηρίξουμε αύτήν τήν αίσθηση. Έτσι βιώσαμε ένα είδος μοναξιάς, άφοϋ διθύραμβοι γιά τόν δυνατό λόγο του Καζαντζάκη άκούγονταν άκόμη καί από αυτούς πού διαφωνούσαν ριζικά μέ τίς αίρετικές καί βλάσφημες άπόψεις του γιά τό πρόσωπο του Χριστου.

Ήλθε όμως, αυτές τίς μέρες, στό φώς τής δημοσιότητας ό τελευταίος τόμος από τό «Ημερολόγιο» του Γιώργου Σεφέρη μέ τίτλο «Μέρες, τόμος Θ'».

Έκεί διαβάζουμε:

«Κυριακή, 21 Μάρτη 1965. Χτές είδαμε τό Ζορμπά, τό φίλμ του Κακογιάννη-Καζαντζάκη. Μέ δηλητηρίασε όλη νύχτα καί σήμερα πρωί. Όχι από συναίσθημα έθνικής προσβολής, πού ύστερα από βροντερές τυμπανοκρουσίες καί παρασημοφορίες γιά τήν πρεμιέρα του στο Παρίσι, ανακαλύπτουν τώρα οί Έλληνες χωρίς νά 'χουν τό θάρρος ν' άντιμετωπίσουν τήν πραγματικότητα. Αλλά γιά τήν άνυπόφορη άναισθησία αυτού του άνθρώπου, του Καζαντζάκη, πού νομίζει πως είναι ευαίσθητος, πού νομίζει πως είναι έρευνητής τής αλήθειας γιά νά μήν πώ φιλόσοφος. Δέ μέ πειράζει ό σκοτωμός τής χήρας - ούτε τό πλιάτσικο στο σπίτι τής έτοιμοθάνατης Ορτάνς. Όλα μπορεί νά τά πεΐ κανείς. Αν ένα χωριό στην Κρήτη ήταν κάποτε βάρβαρο, ήταν βάρβαρο· ποιός δέν ήταν βάρβαρος κάποτε - όλα μπορεί νά τά πεΐ κανείς - αλλά σ' ένα έργο πού διεκδικεί τήν ανθρωπιά τό θέμα δέν είναι εκεί».

Εΐναι σαφές ότι ό Γ. Σεφέρης αισθάνθηκε «έθνικά προσβεβλημένος» από τό έργο πού είδε, αλλά αυτό τό αίσθημα έπισκιάσθηκε από «τήν άνυπόφορη άναισθησία» του Καζαντζάκη, πού αυτοπροβάλλεται ευαίσθητος, έρευνητής τής αλήθειας ή άκόμη φιλόσοφος. Τόν δηλητηρίασε τό ψεύτικο, πού προβάλλεται μέ σκοπιμότητα, αλλά καί ή έλλειψη κριτικού θάρρους των Έλλήνων άπέναντι σε τέτοιες σκοπιμότητες. Συνεχίζει ό Σεφέρης στο «Ημερολόγιο» του: «Τό θέμα είναι πως εξαγοράζει κανείς αυτά πού γράφει κι αν δέν τά λέει στο βρόντο. Ψεύτικη γλώσσα, ψεύτικες πόζες, άπομιμήσεις αισθημάτων μου φαίνεται είναι ό Καζαντζάκης. Καί δέ βρέθηκε ανθρωπος νά τόν κρίνει, τόσα χρόνια πού άλωνίζει ανάμεσό μας. Έχω τήν έντύπωση πως είμαστε συνηθισμένοι στην ψευτιά χρόνια καί αιώνες. Μας άρέσει. Δέν έχουμε δύναμη ν' άντιδράσουμε» (σελ.94-95).

Πικρές διαπιστώσεις, όμως αληθινές. «Άλωνίζει ανάμεσό μας», γράφει ό Σεφέρης, μέ «ψεύτικη γλώσσα, ψεύτικες πόζες, άπομιμήσεις αισθημάτων», χωρίς νά βρίσκεται «ανθρωπος νά τόν κρίνει». Αυτό τόν οδηγεί στην πικρότερη διαπίστωση: «είμαστε συνηθισμένοι στην ψευτιά χρόνια καί αιώνες. Μας άρέσει. Δέν έχουμε δύναμη ν' άντιδράσουμε».

Αυτή η ψευτιά, πού μάς άρέσει, και οι άπομιμήσεις αισθημάτων, είναι για τον ψυχοθεραπευτή και συγγραφέα Ίρβιν Γιάλομ, χρήσιμο ύλικό για τους ψυχοθεραπευτές. Στο δοκίμιό του «Θρησκεία και ψυχιατρική» καταλήγει με άναφορά στον Ν. Καζαντζάκη. Γράφει: «Οί ψυχοθεραπευτές έχουν νά μάθουν πολλά από τον Νίκο Καζαντζάκη, τον συγγραφέα τόσων δοξαστικῶν για τή ζωή έργων, όπως ο Ζορμπάς και [Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται](#). Ο Καζαντζάκης ήταν, όπως ο Νίτσε, ένας αντιθρησκευτικός θρηκευόμενος και ο τάφος του [...] φέρει τήν έπιγραφή «Δέν έλπίζω τίποτα, δέν φοβάμαι τίποτα, είμαι λεύτερος». Μ' άρέσει πολύ ή φράση του στην Άναφορά στον Γκρέκο: "Νά μήν αφήσω στό Χάρο τίποτα νά μου πάρει - μονάχα λίγα κόκαλα". Είναι ένας καλός οδηγός για τή ζωή μας - και για τό έργο μας στην ψυχοθεραπεία».

Καλός οδηγός για τήν ζωή μας, κατά τον Γιάλομ, είναι τό ψέμα πού διαποτίζει τήν γλώσσα, τίς λογοτεχνικές πόζες, τίς έπιτηδευμένες άποτυπώσεις αισθημάτων, πού είναι κατά τον Γ. Σεφέρη όλος ο Καζαντζάκης, ο όποιος «τήν άνυπόφορη άναισθησία» τήν νομίζει ευαισθησία. Μέ αυτήν τήν άποψη πού διατυπώνει ο Γιάλομ, έπιβεβαιώνει τήν παρατήρηση του Γ. Σεφέρη, ότι «είμαστε συνηθισμένοι στην ψευτιά χρόνια και αιώνες. Μάς άρέσει» και ότι «δέν έχουμε δύναμη ν' αντιδράσουμε». Ο Γιάλομ βρίσκει θεραπευτική τήν σχηματοποίηση τής ψευτιάς σε άποψη «δοξαστική για τήν ζωή». Θεωρεί, μέ λίγα λόγια, θεραπευτικό τό ψέμα. Μιά ύπαρξιακή ψυχοθεραπεία, χωρίς θεολογικό θεμέλιο, χωρίς έμπειρικά έπιβεβαιούμενη πίστη, είναι φυσικό νά ζητᾶ θεραπευτικό ύλικό σε άνυπόστατες φαντασίες. Μιά τέτοια «θεραπεία» όμως είναι ή τραγωδία του ανθρώπου.

Άς περάσουμε όμως στό κλίμα τής «Ορθόδοξης Ψυχοθεραπείας» και άς άπολαύσουμε τον άπλό και βαθύ λόγο του Γέροντος Σωφρονίου, πού άποστρέφεται τήν έπίδειξη και τό ψέμα και μάς έπισημαίνει τον τρόπο διολίσθησης του εύλαβοϋς άρχαριου Χριστιανου, από άνωριμότητα, στην ύποκρισία. Γράφει: «Η γνήσια χριστιανική ζωή είναι κατά τήν φύση της άφανής, διακριτική, συνεσταλμένη, μυστική, και έμβαθύνει διαρκώς ή ίδια στον έαυτό της. Αυτή όμως ή έσωτερική άυταπόκρυψη, ή άναζήτηση του "κρυπτοϋ", [...] στην πλειονότητα των άρχαρίων τής πνευματικής ζωής έμφανίζεται έξωτερικά σε όλη τήν συμπεριφορά τους μέ τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Η συμπεριφορά αυτή στην άνόθευτη εϋσεβεία θά είναι πάντοτε εϋπρεπής, γι' αυτό και σε πολλούς διεγείρει θαυμασμό, πού αυτοί έκδηλώνουν προς τον άθλητή τής εϋσεβείας. Ο τελευταίος άκούοντας τους επαίνους για τήν εϋλάβειά του, πριν άκόμη νικήσει μέσα του τά πάθη, ύποβάλλεται σε μεγάλο πειρασμό και αρχίζει νά συμπεριφέρεται "εϋσεβώς", αλλά πλέον μέ κενοδοξία. Σύν τῷ χρόνω, όταν ή χάρη τον έγκαταλείψει έξαιτίας τής κενοδοξίας, θά έξακολουθει νά συμπεριφέρεται έξωτερικά σαν νά ήταν πραγματικά εϋσεβής, αλλά τότε έμφανίζεται σε αυτόν ιδιαίτερη πνευματική πονηρία, γνωστή μέ τό όνομα ύποκρισία. Αυτή μέ τήν άνοησία της είναι τόσο άποκρουστική στους ανθρώπους, ώστε τους άπωθει από τήν πίστη» (σελ.284).

Ἡ ἀνοησία αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἀρρώστιας δέν θεραπεύεται μέ τά κείμενα πού προτείνει ὁ Γιάλομ. Μ' αὐτά παγιώνεται. Στήν θεραπεία της ἀντενδείκνυνται οἱ ἐπιδεικτικές «πόζες» καί οἱ «ἀπομιμήσεις αἰσθημάτων». Ὅλα αὐτά εἶναι ἀποκρουστικά. Ἡ ὑποκρισία ὡς «ἰδιαιτέρη πνευματική πονηρία», πρέπει νά χειρουργηθῆ, νά ἀποκοπῆ ἀπό τήν ψυχή, σάν κάτι τό σάπιο καί μολυσματικό. Δηλαδή, τό θεραπευτικό ὑλικό τοῦ Γιάλομ εἶναι φορέας μολυσματικῶν ἀσθενειῶν γιά τόν ἀπλό καί ἀνόθευτο στό ἦθος ἄνθρωπο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως. Ἐν προκειμένῳ, τό φάρμακο τῆς ὑπαρξιακῆς ψυχοθεραπείας εἶναι δηλητήριο γιά τήν «ἐν Πνεύματι θεραπευτική ἐπιστήμη», ἡ ὁποία θεραπεύει μέ τό καθαρό καί διακριτικό φῶς τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως.-

(Πηγή: parembasis.gr)